

Una colònia escolar de Vic a Torroella de Montgrí, els estius de 1931 i 1932

La primera colònia escolar organitzada per la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Vic va tenir lloc del 20 de juliol al 18 d'agost de 1931 a Torroella de Montgrí, amb l'assessorament de l'Ajuntament de Barcelona i de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. L'estiu següent, l'experiència es va repetir i se'n van fer dos torns, la qual cosa va comportar un agermanament improvisat entre la capital osonenca i la vila empordanesa.

Text > **DAVID PUJOL I FABRELLES**, mestre i doctor en pedagogia

Fotos > **TIPOGRAFIA BALMESIANA (Vic)**

El 6 de maig de 1931 l'Ajuntament de Vic va aprovar un dictamen de la Comissió de Cultura en el qual se l'instava a organitzar una colònia escolar mixta formada pels alumnes que assistissin

a les escoles públiques, anomenades «nacionals» en aquell moment. La colònia havia de ser per a infants de les classes treballadores i s'havia de finançar, com era habitual en aquella època, per una via doble: amb re-

ursos del mateix Ajuntament i amb donacions de particulars i d'associacions. Per això es va fer pública una al·locució en la qual es deia que «la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Vic ha obtingut la comanda d'or-

>> *El bany diari davant les Medes.*

ganitzar la primera colònia escolar, o sia, la constitució d'un grup d'infants d'ambdós sexes que durant el temps de més calor puguin anar a reforçar la seva naturalesa prop del mar, amb banys i passeigs diaris». Ara bé, com que es preveia que les despeses fossin de consideració, especificava que havia «acordat una crida a tota la ciutat per tal de cercar el complement que li permeti una organització ja seriosa. Ens dirigim en especial a les classes benestants que coneixen més que ningú els avantatges que proporciona als tendres infants un canvi de clima i d'aires; ens adrecem també a les entitats de tot ordre a fi que del seu propi peculí o amb aportacions recaptades dels socis per subscripció o amb festivals augmentin el fons del qual pot disposar aquesta Comissió». Amb aquesta crida es van recaptar 4.068,55 pessetes i tota mena de donatius d'altra naturalesa: teixits per als davantals dels escolars, espadenyes, barrets, joguines, banderoles, llonganisses, pans de pessic i xocolatines, llibres, sabons... i fins i tot «vins i xampany per als berenars». Com ens recorda Antoni Puigverd en el seu darrer llibre, *Ocell de bosc*, «quan jo era petit no escandalitzava donar vi als nens, com ara no escandalitza donar-los un mòbil, tot i la furiosa dependència que provoca».

Per ajudar a recaptar fons es van organitzar dos festivals. En el primer, que es va celebrar el 19 de juny, la companyia teatral dirigida per Josep Subirana va representar *Sirena*, d'Apeles Mestres [sí, sense la ela geminada, perquè ell s'ofenia quan algú li corregia el nom] i *Terres enllà*, de Lluís Rossich. A continuació, l'orquestra De Camera, dirigida per Rafel Subirachs, interpretà una serenata de Mozart. El segon festival va tenir lloc el 14 de juliol, i hi van prendre part l'Orfeó Vigatà, l'Orfeó del Conservatori, el Tercet Vigatà i la companyia teatral Art Vigatà, dirigida per Ricard Garolera, que representà el drama d'Àngel Guimerà *Maria Rosa*.

Una colònia per a infants de vuit a dotze anys

Per formar la colònia es van publicar avisos públics a la premsa i a les escoles, en els quals es demanava a les famílies amb infants entre vuit i dotze anys que, si volien, els hi podien inscriure. Dels seixanta-set inscrits, després d'una revisió mèdica feta pels

>> El menjador.

facultatius Candi Bayés i Ramon Serra, en van quedar cinquanta-cinc, dels quals trenta-un eren nois i vint-i-quatre, noies. Els acompanyants van ser Joan Salvador, mestre de Sant Hipòlit de Voltregà i fill de Vic, i Carme Palmarola, mestra de Vic, director i subdirectora respectivament. Els hi van acompanyar Josep Carol, Eudòxia Gelabert i Mercè Soler.

En la memòria de la colònia escolar que es va redactar s'explica: «Mentre la Comissió estava estudiant l'emplaçament de la Colònia, providencialment per afers comercials va visitar al Sr. Rovira de la Comissió de Cultura, el fabricant Sr. Josep Castells de Torroella, el qual essent molt afectat per les institucions de cultura va donar la idea d'instal·lar la colònia vigatana a Torroella de Montgrí, ciutat situada a sis quilòmetres de l'esplèndida platja de l'Estartit». La Comissió de Cultura ho va acceptar i es va demanar oficialment a l'Ajuntament de Torroella, que en aquells moments presidia l'alcalde Lluís Pujol. Aquest hi va res-

pondre afirmativament, segons llegim a l'acta del ple del 27 de maig de 1931: «Leída la correspondencia oficial, en la que figura una atenta carta de la Alcaldía de Vich, participando el propósito del Ayuntamiento de dicha ciudad de enviar a esta villa una de sus colonias escolares, se acordó dar todas las facilidades posibles a tan cultural obra, facultando a la presidencia para que se cuide y ordene los detalles necesarios para dicho asunto, siendo deseo de esta corporación que, para el año próximo se estudiara la manera de poder establecer un intercambio con dicha colonia y una de las escuelas de esta villa».

Es va decidir que els infants s'hostatjarien al Grup Escolar —dirigit en aquell moment per Pere Blasi—, que estava situat al convent dels Agustins, actualment seu de l'Escola Municipal de Música i Dansa. També es va acordar que farien els àpats a la fonda de Joan Marenyà Planas (l'Hotel Espanya), que, gràcies a Jordi Turró, arxiver de Torroella, hem pogut saber que estava situada al carrer Major de la

Dels seixanta-set inscrits, després d'una revisió mèdica feta pels facultatius Candi Bayés i Ramon Serra, en van quedar cinquanta-cinc, dels quals trenta-un eren nois i vint-i-quatre, noies

>> Els escolars al claustre de l'escola de Torroella.

població. L'empresa d'autobusos de Vicenç Presas seria l'encarregada, cada dia, de portar els infants a la platja de l'Estartit.

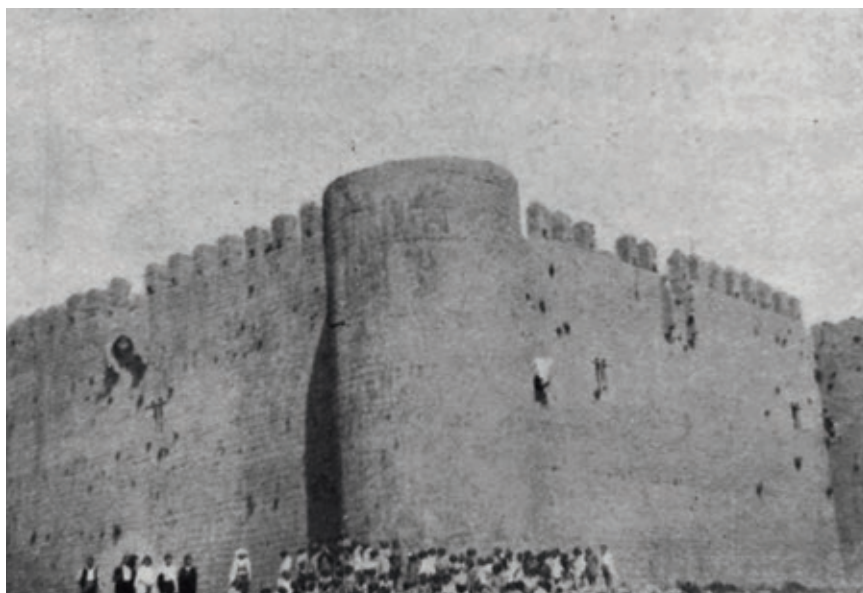
La colònia va tenir lloc del 20 de juliol al 18 d'agost de 1931. Diu la memòria: «El dia 20 a les dues de la tarda començaren a arribar els infants degudament abillats». L'Ajuntament de Vic els havia lliurat dos davantals, un barret, dos parells d'espardenyes, sabó, ras-

pall de dents i roba, llibres i joguines. «L'itinerari fou: Vich, Vilatorrada, Sant Hilari, Santa Coloma, Girona, Verges, Torroella de Montgrí. El viatge es feu bona part sota una pluja intensa. A Santa Coloma, aprofitant l'hospitalitat d'un garatgista, es va repartir el berenar consistent en pa, llonganissa i un pa de pessic. L'arribada a Torroella fou a les vuit.»

Entrada franca al Cinema Montgrí

A banda dels dies que anaven d'excursió, l'horari sempre era el mateix. Es llevaven a les sis del matí, feien gimnàstica sueca i altres exercicis físics i tot seguit hi havia un petit passeig matinal abans d'anar a la fonda a esmorzar: llet, cafè i pa a discreció. A les nou anaven a l'escola, on llegien, escrivien i cantaven. S'hi feia una activitat que era habitual en aquell moment: les anomenades «llicons de coses», que tenien com a objectiu divulgar temes generals d'una manera senzilla i amena. Algunes d'aquestes llicons pràctiques consistien en visites a fàbriques, camps, eres de batre... A dos quarts d'onze anaven a la platja a prendre «banys de mar, de sol i d'aire», tal com es deia en el llenguatge de l'època. A dos quarts d'una dinaven, generalment de sopa i carn d'olla, postres, pa i vi. Dos dies a la setmana menjaven arròs o macarons a la cassola i carn o peix. Havent dinat, aprofitaven per reposar i jugar fins a l'hora de berenar i, després del pa amb xocolata, confitura o llonganissa, feien una excursió curta pels voltants del municipi. Després de sopar hi havia una estona de jocs i cap a dormir.

Els diumenges, els escolars de la colònia tenien entrada franca al Cinema Montgrí per gentilesa de l'Ajuntament,

>> Excursió al castell de Montgrí.

i també als festivals del Club Esportiu Montgrí, cortesia d'aquesta entitat. Van fer excursions al castell del Montgrí, a Empúries, a Gualta, a les Dunes, a les platges de Palafrugell i al far de Sant Sebastià, entre d'altres. La sortida a l'Escala va ser un obsequi de l'empresa d'autocars que els portava cada dia a la platja.

Tot sovint els feien escriure una carta a les famílies: «Això va propiciar que el professorat pogués observar en general un estat no gaire falaguer de la instrucció dels escolars. Sobre aquest particular, en el llibre diari de la colònia, molt ben portat pels professors, hi han dades que revelen una cosa tan desagradable com és la comprovació de la deficient educació de molts d'aquests infants. La Comissió de Cultura n'ha pres nota i dintre els seus recursos farà el possible per anar al remei d'aquest estat de coses.»

Dos dies després de la tornada, que ja hem dit que va ser el 18 d'agost, el metge Ramon Serra els va fer una altra revisió. Quan van marxar, els infants presentaven «hipertròfia amigdalina, bronquitis lleugera, adenitis submaxil·lars, poliadenitis cervicals, lesions pròpies de temperaments limfàtics i escrofulosos, símptomes reaccionals de les primeres invasions tuberculosos cròniques infantils, coloració anèmica de pell i mucoses, freqüències de pols i palpitations cardíques deficientes i un aspecte de nutrició també deficient» segons la memòria de la colònia, que afirma que, després de l'estada a Torroella, «és molt digne de tenir en compte la millora en la salut de tots.»

«L'estímul a una bona educació i cultura»

El mes de maig de 1932, una delegació de veïns de Torroella que havien intervingut en l'establiment de la colònia de l'any anterior van visitar Vic, convidats per la Comissió de Cultura de la capital osonenca. Visitaron l'Hospital Comarcal, la Catedral, el Museu Episcopal, el Temple Romà, el casal de l'entitat Catalunya Vella, l'Escola d'Arts i Oficis i la casa consistorial. Van dinar a la Casa Dinarès i, en els parlaments finals, el mestre Pere Blasi va dir que Vic i Torroella «s'havien lligat amb un amor el més pur que pot haver-hi, el dels infants».

L'estiu de l'any 1932 es va repetir l'experiència amb dos torns de co-

>> Un dels dormitoris.

El senyor president i la Junta del Club Esportiu Montgrí invitaren la colònia a veure els partits de futbol i els cediren el camp cada dia

lònies i un total de cent vint infants. Aquesta vegada els nens es van instal·lar a la Fonda Gil Pujol i les nenes a la Casa Pepet del Magatzem. Gràcies a l'amabilitat de Josep Masó i de Jordi Regincós, hem sabut que el periòdic quinzenal *Emporion* se'n va fer ressò, en el número 210: «L'estada de la colònia escolar vigatana entre nosaltres és altament satisfactòria. Els infants gaudeixen d'un benestar esplèndid, prou que se'ls veu a la cara; colrada pel sol, endurida pels banys de mar i per les ventades». En el número 214 d'aquesta mateixa publicació, datat del 9 d'octubre de 1932, hi llegim una llista de «favoreixedors» de la colònia: «L'Ajuntament de Torroella facilità allotjament, aigua i llum, i pagà una sortida a Palamós. El senyor Lluís Pujol (batlle) entregà la seva caseta de la platja i vengué espartenyas a preu de cost a tots els infants. El senyor Josep Jordana (metge) visità gratuïtament amb tota cura i sol·licitud els infants que ho necessitaren. El senyor Josep Marull (veterinari i jutge) cedí la caseta de la platja. El senyor Josep Capellà facilità entrada gratuïta cada diumenge i totes les festes al cinema sonor. Els farmacèutics Pou (pare i fill) entregaren gratuïtament algunes medecines

i preparats per als infants. El senyor Pere Blasi (director del Grup Escolar) els facilità el material, com ara taules, pissarres, guix, màquina d'escriure, termòmetre, etc. El senyor president i la Junta del Club Esportiu Montgrí invitaren la colònia a veure els partits de futbol i els cediren el camp cada dia. L'Ajuntament de Girona els obsequià amb un berenar a la tornada». També sabem que se'n va filmar una pel·lícula, que de moment no hem pogut localitzar.

El 27 de novembre de 1932, sis representants de la ciutat de Vic (l'alcalde Serra, els regidors Rovira i Padrissa, el secretari Bayés i els advocats Oñós i Anglada) van visitar Torroella per tal de lliurar a la vila un pergamí artístic com a testimoni d'agraïment «per l'atenció i per l'estima que Torroella dispensa als seus tendres infants de la Colònia».

La descripció d'aquesta iniciativa a l'esmentada memòria publicada acaba d'una manera quasi poètica: «La mirada viva, l'esperit obert, la intel·ligència desperta donaven a entendre també que l'acció educadora dels professors havia avivat les mentalitats infantils desvetllant en les seves tendres intel·ligències l'estímul a una bona educació i cultura».